

# FELHÍVÁS

## a felsőoktatási intézményekben elért kutatási eredmények gyakorlati hasznosításának elősegítésére

Hazánk társadalmi-gazdasági haladásához egyre nagyobb szükség van a tudomány eredményeinek mind szélesebb körű alkalmazására, a meglévő lehetőségek gondos feltárására és maradéktalan hasznosítására.

A felsőoktatási intézmények hálózata az ország területére kiterjed; oktató- és kutatómunkájukkal tartalmas kapcsolatot teremtettek társadalmi-gazdasági környezetükkel. A felfüggyellett tapasztalatok lehetővé, sőt szükségessé teszik, hogy mozgalmat indítsunk a kutatási eredmények gyakorlati alkalmazásának elősegítésére. Számos tudományos eredmény marad ugyanis felhasználatlan a termelési feltételek, igények ismeretének hiánya, illetve a lehetséges felhasználókkal való gyenge kapcsolat miatt.

Felhívjuk az egyetemek és a főiskolák oktatóit, kutatóit, hogy csatlakozzanak mozgalmunkhoz. Jelentsék be és ajánlják fel szélesebb körű hasznosításra azon befejezett kutatásaikat, eredményeik dokumentációját, amelyek még nem hasznosítottak, vagy amelyeket az eddigieknél szélesebb körben alkalmazhatónak vélelnek.

A felajánlott kutatási eredmények gyakorlati hasznosításának elősegítése érdekében az Oktatási Minisztérium, az Egyetemi Szabványbizottság, a Budapesti Műszaki Egyetem és az Eötvös Loránd Tudományegyetem kutatószervezői komplex munkacsoportot hoztak létre, amelynek születésé 70. évfordulója és munkássága tiszteletére — Erdei Ferencről, a nagy magyar tudósról, politikusról és kutatószervezőről nevezték el.

Az „ERDEI FERENC MUNAKCSOPORT” a felajánlott kutatási eredmények alkalmazási lehetőségeit megvizsgálja, hasznosításukra javaslattal tesz és a megvalósítás szervezési munkálataiban közreműködik.

Kérjük az intézmények dolgozóit szakembereit, támogassák mozgalmunkat.

„ERDEI FERENC Munkacsoport”  
Budapest, Szerb u. 23. 1056.

## Tudományos ülések

A Magyar Biológiai Társaság április 24-én tartotta 233. tudományos ülését a József Attila Tudományegyetem Ády téri épületének természettudományi előadótermében.

Az ülésen dr. Ábrahám Ábrámus akadémikus tartott előadást. Az idegrendszer szerkezetéről a mocsári teknős szívében címmel. Előadását referátumok követték: a röntgensugárzás-mikroanalízis témakörben, melynek előadói Dux Ernő, Siklósi László és Tóth Ida voltak.

A Szegedi Akadémiai Bizottság és a Szegedi Orvostudományi Egyetem április 29-én tudományos ülést tartott a Szegedi Akadémiai Bizottság székházának előterében.

A tanácskozáson — melynek dr. Földes Vilmos egyetemi tanár, az Általános Orvosok dékánja volt az elnöke — a Szegedi Orvostudományi Egyetem Egészségügyi és Szervezési Intézetének orvosai tartottak előadásokat a Balassagyarmaton végzett vizsgálatok eredményeiről.

A Szegedi Orvostudományi Egyetem Tudományos Szakcsoportja május 6-án a SZOTE Személtudományi Intézetében tartott tudományos ülést, melynek előadói az orvosegyetem Anatómiai Szövet- és Fejlődéstani Intézetének orvosai voltak.

## Természettudományok és világnézet

Napjainkban már szinte közhelyé váltak azok az egykor még nagy horderejű felismerések, hogy „a tudás hatalom”, „a tudomány termelőerő”. Körünk természettudományos eredményein alapuló modern technika, melynek produktumai jelen vannak életünk, tevékenységünk minden szférájában, nélkülözhetetlenné vált számunkra, munkánkat könnyebbé, életünket kényelmesebbé, pihenésünket sokoldalúbbá tette. A magnetofon, a televízió, az autó, vagy akár az űrhajó az ifjabb nemzedék számára is magától értetődő és megszokott. A természettudományos eredmények praktikus értéke, a rájuk épülő technika hatalma vitathatatlan, de ez utóbbiak a háborús, embertelen célokra történő felhasználása a felelem és a rettenetérzetet is kiváltja.

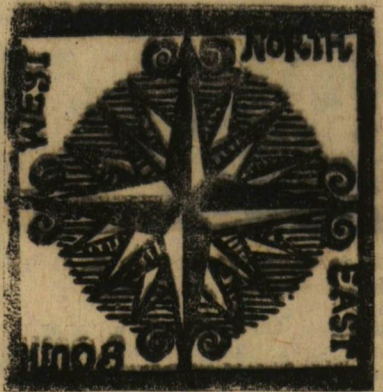
Mit várhatunk hát a természettudományok fejlődése adta határolt? Szolgáltatást vagy kiszolgáltatottságot? S egyáltalán kimerül-e a természettudományok szerepe technikai receptek kidolgozásában?

A természettudomány önmagában nem lehet felelősé abban, hogy mire használják fel, ez min-

széről, de kiválthatja a sznobizmust, a tudomány értékelésnek, szerepéről alkotott téves megítélés, a divát szerinti ingadozást. Az ily módon elsajátított tudománytörvények nem adhatják igazi kielégülést, s nem segítik egyéni és társadalmi törekvéseink összehangját, a világban elfoglalt helyünk helyes felismerését. Így véssé azután a természettudomány nevelő értéke, pozitív szelleme. S végül is ijesztővé válnak egyes eredményei, amennyiben ezek elővetítenek ainhumánus, embertelen felhasználási lehetőségeket is.

A kielégületlenség, a félelem vezet gyakran és sokakat például ahhoz, hogy a valóság feltárását és megértését más eszközökkel keressék, visszatérve a titokzathoz, a misztikus világerzésekhez. Így áll elő az a paradox helyzet, hogy a kozmosz tudományos feltárása megérthető a repülő csészék által titokzathozát kifejező misztériumával.

A természettudomány hatékony nevelő értéket, pozitív életfelfogást ad, életélt alapozó szellemet nem egyes eredményei, hanem egésze, az egészenek lényegét kifejező gondolkodásmódja adja. A természettudományos gondolkodásmód nem csupán szellemi képességeinket tökéletesíti, szellemi kvalitásunkat táplálja, hanem egyben gazdagítja és változatosabbá teszi az egyén és a külvilág kapcsolatát; alapvető szerepet tölt be világszemléletünk, világnézetünk alakításában. Megtérít bennünket arra, hogy ne pusztán szubjektív vágyaink szerint szemléljük a világot és értékeljük a világban elfoglalt helyünket, hanem olyan objektív szemléletmódhoz igazodjunk, amely reális céljaink megvalósításának eszméi alapja lehet.



denekelelt az adott társadalmi feltételektől függ. A természettudomány azok között a társadalmi feltételek között használható fel a kiszolgáltatottság eszközeként, ahol magának a tudománynak az értelmét és lényegét is lezútkít. A magántulajdonon, az elnyomásán alapuló társadalmi feltételek között válhat a tudomány a természetire való hatás pusztán mesterséges eszközzé, egyszerű utilitárius technikává. Az így értelmezett tudomány pusztán mesterséges eszköztár, amely bármire felhasználható.

A természettudomány azonban keletkezésének pillanatától kezdődően a valóság megismerését nyújtotta, emancipációs szerepe volt a történelemben, mint igazi tudás, pozitív nevelő értéket képvisel. E nevelő értéket Lucretius ókori bölcselő így méltatja: „a lélek rémét s elme homályát Nemcsak a napsugarak, ragyogó [dardai a napnak Kergessék, de a természetnek a [képe s] az ész is.”

„hines jobb, mint bírni a [bölcsesség kimagasló És biztos tudomány-vedette derus [palotái].”

Az újkor hajnalán G. Bruno azt vallja, hogy a szabadságot az a tudás adja, amely a természet végtelenségének megismerése felé tör, a tévedések béklyóit szétörve. Eötvös Loránd a nagy magyar fizikus mindent a következőkben fogalmazta meg: „a tisztá tudományos törekvések meg nem becsülése nemcsak az emberiség legmagasabb eszményeit rontaná le, hanem meddővé tenné magát a gyakorlatot is.”

Körünk kommunikációs eszközei szinte naponta tudatják velünk a tudomány egy-egy szelenciósi eredményét, alkalmazásának sikereit. Az így nyert információk azonban bármily trükkök is, a tudás egymástól elszakított töredékei csupán, melyek legtöbbször csak addig válnának ki érdeklődést, ameddig egy újabb szelenció erejével ható eredmény el nem homályosítja.

Az így szerzett információkhoz mit sem érül el a tudás, a tudomány igazi természetéről, rend-

szelenciósi világnézetet, a természettudományok fejlődése adta határolt? Szolgáltatást vagy kiszolgáltatottságot? S egyáltalán kimerül-e a természettudományok szerepe technikai receptek kidolgozásában?

A természettudomány azonban keletkezésének pillanatától kezdődően a valóság megismerését nyújtotta, emancipációs szerepe volt a történelemben, mint igazi tudás, pozitív nevelő értéket képvisel. E nevelő értéket Lucretius ókori bölcselő így méltatja: „a lélek rémét s elme homályát Nemcsak a napsugarak, ragyogó [dardai a napnak Kergessék, de a természetnek a [képe s] az ész is.”

„hines jobb, mint bírni a [bölcsesség kimagasló És biztos tudomány-vedette derus [palotái].”

Az újkor hajnalán G. Bruno azt vallja, hogy a szabadságot az a tudás adja, amely a természet végtelenségének megismerése felé tör, a tévedések béklyóit szétörve. Eötvös Loránd a nagy magyar fizikus mindent a következőkben fogalmazta meg: „a tisztá tudományos törekvések meg nem becsülése nemcsak az emberiség legmagasabb eszményeit rontaná le, hanem meddővé tenné magát a gyakorlatot is.”

Körünk kommunikációs eszközei szinte naponta tudatják velünk a tudomány egy-egy szelenciósi eredményét, alkalmazásának sikereit. Az így nyert információk azonban bármily trükkök is, a tudás egymástól elszakított töredékei csupán, melyek legtöbbször csak addig válnának ki érdeklődést, ameddig egy újabb szelenció erejével ható eredmény el nem homályosítja.

Az így szerzett információkhoz mit sem érül el a tudás, a tudomány igazi természetéről, rend-

# Az Akadémia 140. közgyűlése

## Dr. Gécseg Ferenc Akadémiai Díjat kapott

Május 5. és 9. között tartotta meg 140. tiszttitói közgyűlést a Magyar Tudományos Akadémia. A közgyűlést Szentagóthai János akadémikus, az MTA elnöke nyitotta meg. Köszöntötte a tanácskozás résztvevőit, majd szóbeli kiegészítést fűzött az elnökség írásos beszámolójához. A Magyar Tudományos Akadémia 1980. évi közgyűlésére készített elnökségi beszámoló az 1978-80 közötti négy esztendő tevékenységének munkájának több vonatkozásait az számolt.

Szentagóthai János szót arról, hogy 1977-ben megkezdődött tudományos élet fejlesztésének intenzív szakasza. Ez sok nehézséggel, gondokkal járó, nem rövid folyamatos. Az Akadémia elnöksége és más testületi szervei az elmúlt évtizedben sok esetben adták jelet ahnák, hogy készek az országos gondok tudományos megoldásához hozzájárulni, foglalkoztak is több fórumon a gyakorlati élethez is szorosan kapcsolódó természeti-, gazdasági kérdésekkel, de még mindig nem kellett méltékban, intenzitással.

A közgyűlés előterjesztett dokumentumban lezögezték azt is, hogy a tudomány munkásságának egy része elsősorban vagy kizárólag az egyéni tudományos teljesítményt jelölő fohosnak és társadalmi magától egyeb szakmai, közéleti tevékenység. Ezzel a jelenséggel azért is fontos foglalkozni, mert az Akadémia csak akkor válhat képessé a tőle elvárt országos háttáskör gyakorlására, ha ez az igény minden tagjának is természetes, belső szükségletévé válik. Azért is fel kell figyelni a jelenségre, mert az akadémikusok jelenlegi körösszetételéből következően tudományos közéletünk 80-as évekbeli fejlődésének várhatóan egyik kulcskérdése lesz az egészséges nemzedékeltetés.

Az elnök rámutatott arra, hogy a tudománytól mindinkább elvárnák: teljesítenet, vagy ha indokolt, a közvéleményt felrészbe felhívja a figyelmet a valóban országos, esetleg nemzetközi jelentőségű kérdésekre, ezek megoldására.

Az írásos beszámoló behatón foglalkozott a tudományirányítás egyik legaktuálisabb feladatával, a kutatóintézeti hálózat tevékenységének — a Tudománypolitikai Bizottság által 1979 nyarán elrendelt elemző vizsgálatával. Egrebék között hangsúlyozta: e vállalkozás célja, hogy a következő évektől kezdődően gyorsuljon meg a hazai kutatóhálózatnak a változó társadalmi és gazdasági feladatokhoz való rugalmasabb alkalmazkodása. Az elemzés során számba veszik azt is, hogy miként lehet célratoróbbá tenni a kutató-fejlesztő munkát. Az elemző vizsgálat az első

felev végén befejeződik. A tapasztalatok nyomán fokozatosak alakítják majd át a kutató hálózatot, hogy hatékonyabban szolgálja a társadalmi és gazdasági igények kielégítését, továbbá a tudományok belső fejlődéséből fakadó kérdések megoldását. Az elnök hangsúlyozta, hogy ez a munka nem választható el az egyetemi kutatások fejlesztésétől. Az utóbbi években az egyetemi kutatófejlesztő munkájukhoz mind több segítséget kaptak. Ez azonban mégsem elegendő az egyetemi kutatások színvonalának és az oktatói állások presztizsének emelkedésében. Ennek legtöbb oka az, hogy a még mindig túlhérezett kutatóintézetekben a kelletnél többen dolgoznak, az egyetemeken pedig kevés a nagytudású, alaposan felkészült szakember.

Az MTA elnöke szót arról is, hogy az MSZMP. XII. kongresszusának határozata megfogalmazta: az alapkutatók közül azokát kell elsősorban támogatni, amelyek a tudomány fejlődését, és társadalmi céljaink megvalósítását segítik.

Ezt követően Márta Ferenc akadémikus, az MTA főtitkára tartotta meg beszámolóját. Hangsúlyozta, hogy az MSZMP Központi Bizottsága tudománypolitikai irányelveinek 1969. évi közlételevel új fejlődési szakasz kezdődött. A XII. kongresszus határozata külön is kiemelte, hogy a tudományos munkát eredményesége, a tudományos teljesítmény értéke alapján kell elismerésben és támogatásban részesíteni. Ezért a jövőben fokozotabban érvényt kell szerezni annak a régió hangsúlyoztatott, de a gyakorlatban kevésbé érvényesülő elvnek, hogy azokát a kutató helyeket, illetve kutatókat kell elsősorban támogatni, amelyek, illetve akik munkájuk színvonalát a nemzetközi előhalban van.

A továbbiakban Márta Ferenc a tudományos eredmények gyakorlati hasznosításának fontosságáról, az ehhez szükséges feltételek megteremtéséről beszélt.

Ezt követően az MTA főtitkára az akadémiai kutatóhálózat sajátos tevékenységéről szólva hangsúlyozta: a társadalmi-gazdasági célok közvetlen kielégítésére irányuló kutatásokat jól példázza az akadémiai intézmények bekapcsolódása az országos és társadalmi kutatási irányokba, célprogramokba, közepetáru kiemelt kutatásokba.

Kedvező képet mutat az akadémiai kutatói bázis eredményeinek összehasonlítása az országos állással. Az akadémiai kutató hálózatban dolgozik az országos kutatóintézeti létszám 20 százaléka. A fohívatású kutatók közül az akadémiai intézetekben tevé-

kenykedik az akadémikusok 82 százaléka, a tudományok doktoráltak 88 százaléka és a kandidátusok 50 százaléka. A kutatóintézeteknek adott támogatásnak 25 százaléka jut az akadémiai intézményeknek. A publikációk, szabadalmak, díjakok alapján történő összevetésből is egyértelműen az derül ki, hogy az akadémiai intézetek összteljesítménye messze meghaladja a létszám és anyagi támogatás szűkírti arányt.

Az akadémianak és intézményének továbbra is meghatározó szerepet kell vállalniok a tudomány hazai művelésében, a kutatások szervezésében és irányításában. Fontos feladat, hogy kialakuljanak azok a módszerek, kapcsolatrendszerek, amelyek jó lehetőséget adnak, illetve ösztönöznek a kutatási eredmények gyakorlati alkalmazására. — hangsúlyozta befejezésül Márta Ferenc.

Ezután Aczél György, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Minisztertanács elnökhelyettese emelkedett szóra. Méltatta az Akadémia 140. közgyűlésének jelentőségét. Hangsúlyozta az MSZMP XII. kongresszusán meghatározott feladatokat, utalva arra, hogy az új feladatok a tudományban az eddigiektől többet és sok szempontból mást is jelentenek. A gazdasági, társadalmi fejlődésünkhöz nélkülözhetetlen hajtóerők között említtette a pontos helyzettudatot, a reális önismeretet, a társadalmi gyakorlat minden területén az elmélet iránti igényt, az elméleti tudás felhasználásának készségét. Kiemelte, hogy következtetésben érvényesíteni kell a teljesítményjelvéket, kutatóknak kell változó társadalmunk értékrendszert, a fejlődésünket szolgáló lehetőségeket.

Ezt követően Szentagóthai János átadta az Akadémiai Aranyérmét és díjakat. Az 1980. évi Akadémiai Aranyérmét Tolnai Gábor akadémikus, az ELTE tanszékvezető professzora kapta.

Akadémiai Díjat kapott dr. Gécseg Ferenc, a matematikai tudományok doktora, a József Attila Tudományegyetem Bölgyi Intézete számítástudományi tanszékének vezetője, a modern algebraban, elsősorban az automatak algebrai elméletében elért eredményeier.

Az Akadémia ezt követően ösztályulésekkel folytatta munkáját, majd május 9-én megválasztotta listásjelölőit. Az MTA elnökeve ismét Szentagóthai Jánost választották, alelnök Pácz Zsigmond Pál, Polinszky Károly és Sömös András lett. Az akadémia elnökségének tagjává választották Székelyfalvi Nagy Béla akadémikust, a JATE professzorát.